

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงประวัติศาสตร์อารยธรรมล้านนาและสุโขทัยกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียน” ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงประวัติศาสตร์อารยธรรมล้านนาและสุโขทัยกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่มีทรัพยากรในการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน

เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. เครื่องมือ

1.1 แบบสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์โดยมีประเด็นคำถามที่สำคัญดังนี้

1) ศักยภาพของการท่องเที่ยวในกลุ่มอารยธรรมล้านนา สุโขทัย และล้านช้างเป็นอย่างไรบ้าง

2) ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีการจัดการ การท่องเที่ยวด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง

- ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- สิ่งอำนวยความสะดวก
- สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
- คุณค่าและความสำคัญทางวัฒนธรรม
- การต้อนรับของประชาชนในท้องถิ่น
- การบริหารจัดการ

3) นโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง

4) เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงกลุ่มอารยธรรมล้านนา สุโขทัย และล้านช้างควรเป็นอย่างไร

5) แนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงกลุ่มอารยธรรม ล้านนา สุโขทัย และล้านช้าง ควรเป็นอย่างไร

6) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงกลุ่มอารยธรรม ล้านนา สุโขทัย และล้านช้าง ควรเป็นอย่างไร

1.2 การวิเคราะห์ SWOT

1) วิเคราะห์ศักยภาพภายใน

การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength แทน S) เป็นการพิจารณาปัจจัยภายในว่ามี ส่วนดี ความเข้มแข็ง ความสามารถ ศักยภาพ ส่วนที่ส่งเสริมความสำเร็จ ซึ่งจะพิจารณาในด้านต่างๆ

การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness แทน W) เป็นการพิจารณาปัจจัยภายในที่มี ส่วนเสีย ความอ่อนแอ ข้อจำกัด ความไม่พร้อม ซึ่งจะพิจารณาในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับการวิเคราะห์จุดแข็ง

ตารางที่ 3.1 ตัวอย่างตารางการวิเคราะห์ศักยภาพภายใน

ประเด็นการวิเคราะห์					
จุดแข็ง	น้ำหนัก คะแนน	คะแนน ที่ให้	จุดอ่อน	น้ำหนัก คะแนน	คะแนน ที่ให้
1.			1.		
2.			2.		
3.			3.		
4.			4.		
รวม			รวม		

2. วิเคราะห์ศักยภาพภายนอก

วิเคราะห์โอกาส (Opportunity แทน O) เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกว่ามีสภาพเป็นเช่นไร เหตุการณ์ของโลกและของประเทศที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อการพัฒนาจังหวัดอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงใดที่เป็นประโยชน์ หรือเป็นโอกาสอันดีต่อจังหวัด โดยจะต้องพิจารณา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง เทคโนโลยี เป็นต้น

การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคหรือข้อจำกัด (Threat แทน T) เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรคหรือสภาวะคุกคาม ก่อให้เกิดผลเสียหรือเป็นข้อจำกัดต่อ

จังหวัด โดยจะต้องพิจารณาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง เทคโนโลยี เช่นเดียวกับ การวิเคราะห์โอกาส

ตารางที่ 3.2 ตัวอย่างตารางการวิเคราะห์ศักยภาพภายนอก

ประเด็นการวิเคราะห์					
โอกาส	น้ำหนัก คะแนน	คะแนน ที่ให้	อุปสรรค	น้ำหนัก คะแนน	คะแนน ที่ให้
1.			1.		
2.			2.		
3.			3.		
4.			4.		
รวม			รวม		

ตารางที่ 3.3 ตัวอย่างตารางตัวแบบตารางการวิเคราะห์แบบ Matrix

	โอกาส O	โอกาส O	
จุดแข็ง S	O	W	จุดอ่อน W
จุดแข็ง S	T	T	จุดอ่อน W
	อุปสรรค T	อุปสรรค T	

ตารางที่ 3.4 ตัวอย่างตารางการวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกแบบ Matrix

มีโอกาสและจุดแข็ง	มีโอกาสแต่มีจุดอ่อน
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

มีจุดแข็งแต่มีอุปสรรค	มีจุดอ่อนและมีอุปสรรค
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

โอกาส/จุดแข็ง หมายถึง หน่วยงานมีปัจจัยภายนอกและภายในดี หรือปัจจัยภายนอก และภายในเป็นเชิงบวกทั้งหมด หรือภายนอกเอื้อและภายในเด่น ในกรณีนี้ยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดขึ้นเรียกว่า ยุทธศาสตร์เชิงรุก (Aggressive strategies) หรือสถานการณ์ดาวรุ่ง

จุดแข็ง/อุปสรรค หมายถึง หน่วยงานที่ปัจจัยภายในดีแต่มีปัจจัยภายนอกไม่ดี หรือ ปัจจัยภายในเชิงบวก แต่มีปัจจัยภายนอกเป็นเชิงลบ หรือภายในเด่นแต่ภายนอกจุด ในกรณีนี้ยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดขึ้นเรียกว่า ยุทธศาสตร์การรักษาเสถียรภาพ (Stability strategies) หรือสถานการณ์ แม่วัวให้นม คือ การใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของหน่วยงานให้เป็นประโยชน์

จุดอ่อน/โอกาส หมายถึง หน่วยงานมีปัจจัยภายในไม่ดีแต่มีปัจจัยภายนอกดี หรือ ปัจจัยภายในเป็นเชิงลบแต่ปัจจัยภายนอกเป็นเชิงบวก หรือภายในด้อยแต่ภายนอกเอื้อ ในกรณีนี้ ยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดขึ้นเรียกว่า ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น (Turn around strategies) หรือสถานการณ์ที่ยังมีคำถามหรือข้อสงสัยอยู่

อุปสรรค/จุดอ่อน หมายถึง หน่วยงานมีปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในไม่ดี หรือปัจจัย ภายนอกและภายในเป็นเชิงลบทั้งหมด หรือภายนอกจุดและภายในด้อย ในกรณีนี้ยุทธศาสตร์จะกำหนดขึ้นเรียกว่ายุทธศาสตร์การตัดทอน (Retrenchment strategies) หรือสถานการณ์สุนัขจรอก

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเนื้อหา (Content analysis) จำนวน 3 ท่านและนำข้อคำถามมาแก้ไขปรับปรุง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) หมายถึง การให้บุคคลหนึ่งที่นักวิจัยคัดเลือกมาทำการสนทนาโต้ตอบแสดงความรู้สึกนึกคิดซึ่งกันและกันในประเด็นต่างๆ ที่นักวิจัยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยนักวิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) การ

สนทนากลุ่มจัดเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นส่วนผสมของเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant observation) และการสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual interview) อยู่ในตัวกล่าวคือ นักวิจัยสามารถที่จะทำการสังเกตพฤติกรรมอากัปกิริยาของบุคคลใน กลุ่มสนทนาได้และในขณะเดียวกันนักวิจัยก็อาจจะซักถามบุคคลใดบุคคลหนึ่งในประเด็นใดๆ ที่สงสัย ให้มีความชัดเจน (รัตนะ บัวสนธ์, 2551, หน้า 113) ซึ่งระหว่างการสนทนากลุ่มจะมีการบันทึกเทป ข้อมูลการสัมภาษณ์และนำข้อมูลมาถอดเทปเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ทั้งนี้หากประเด็นใดมีความสำคัญ (In-depth Interview) ผู้วิจัยก็จะดำเนินการสัมภาษณ์ เชิงลึกเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และตรวจสอบความถูกต้อง ของเนื้อหาโดยใช้วิธีสามเส้า (Triangulation) นำเสนอข้อมูลโดยแผนภาพ Mind mapping

ขั้นตอนการวิจัย

มีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้ (รัตนะ บัวสนธ์, 2551, หน้า 123)

- 1) กำหนดปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัย
- 2) สร้างกรอบความคิดและประเด็นการสนทนา
- 3) กำหนดประชากรเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant)
- 4) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง นัดหมาย วันเวลา สถานที่และการเดินทางมาเข้าร่วมสนทนา
- 5) ดำเนินการสนทนาตามลำดับกรอบความคิดและประเด็นการสนทนา
- 6) ถอดเทปบันทึกและวิเคราะห์ตีความข้อมูลที่ได้
- 7) เขียนรายงานการวิจัย